

J'E.F

doe
boekje

Pachamama

Waarover gaat de film?

De film vertelt het verhaal van de 10-jarige Tepulpaï. Hij woont in het hartje van het Andesgebergte. Voor zo'n kleine jongen heeft hij al grote dromen, ook al vinden de dorpelingen hem nog te kinderachtig.

Wanneer het gouden Pachamama beeldje wordt gestolen door de Inca's, is Tepulpaï vastbesloten om de heilige schat terug te brengen.

Daarmee haalt hij zich de woede van de Grote Inca op de hals. Samen met zijn vriendinnetje Naira en haar koddige lama gaat hij op pad, met een condor als gids.

Reis in deze prachtige animatiefilm naar het legendarische rijk van de Inca's

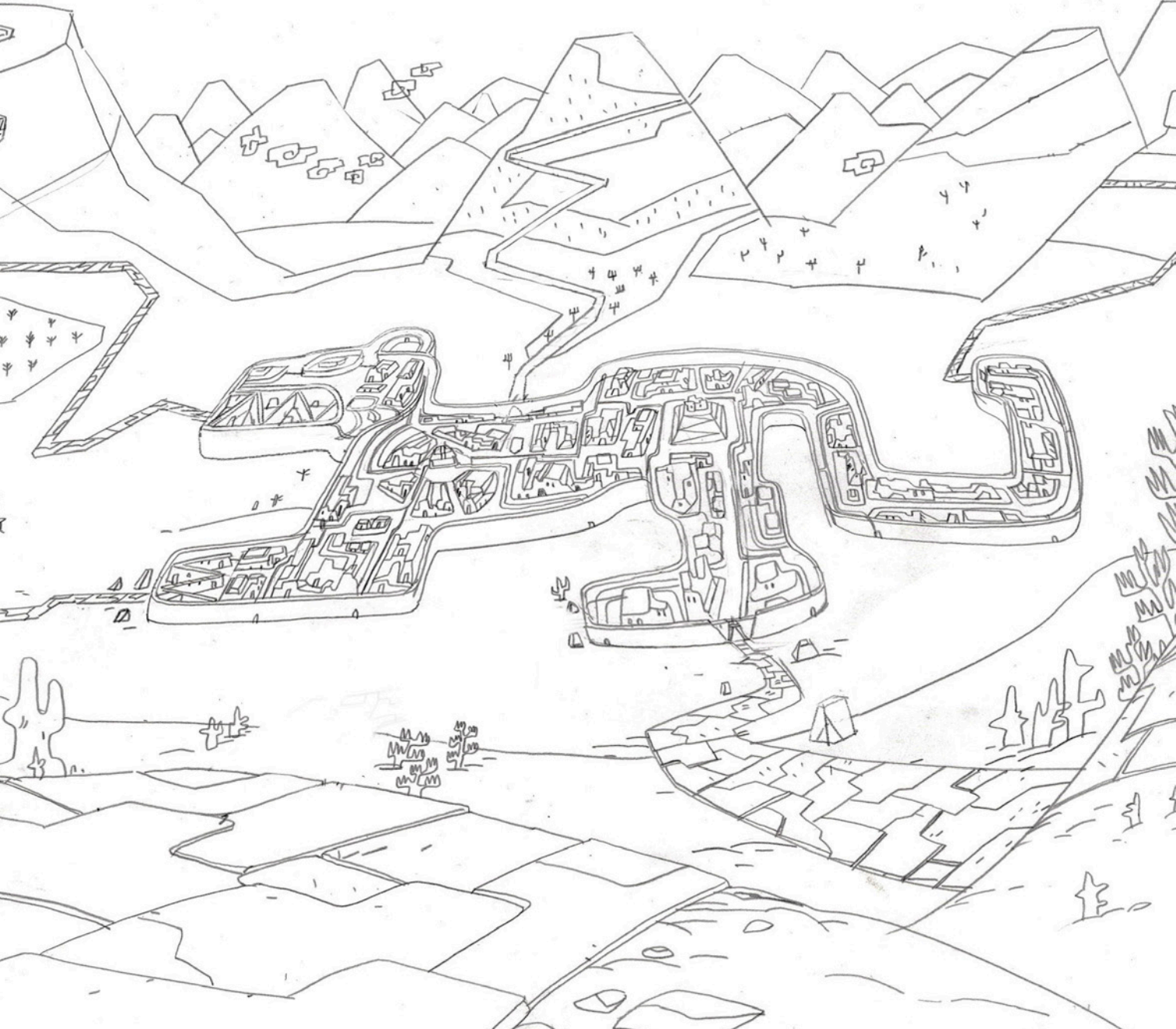
In Vlaanderen wordt de film uitgebracht door J'E.F, het aanspreekpunt rond jeugdfilm.

WAT DOET J'E.F?

J'E.F is dol op jeugdfilm. J'E.F brengt eigenwijze, supergoeie films in de zalen, bij jou thuis en op school. Maar J'E.F is ook meer dan film. J'E.F is een festival. J'E.F is er voor en door kinderen en jongeren en nodigt hen uit om mee te doen aan workshops, zelf films te maken en te experimenteren met nieuwe media.

Meer info over de film vind je op jeugdfilm.be/pachamama
Ben je leerkracht? Surf voor lesmateriaal, schoolvertoningen en workshops naar professionals.jeugdfilm.be/film/pachamama

Waar speelt de film zich af?

De film speelt zich af in de 15de eeuw in het Andesgebergte, de woonplaats van de Inca's. Zij leefden er van 1438 tot 1532. Dit gebergte strekt zich uit over een reusachtig gebied van om en bij 5500 km: het hedendaagse Peru, Bolivia, Ecuador, Chili, Venezuela, Colombia en Argentinië.

Om dit grote rijk ook goed te laten functioneren, werd er een indrukwekkend wegen- en bruggennet aangelegd zodat mensen en goederen vlotter van het ene eind van het rijk naar het andere konden.

Iedereen moest Quechua spreken en de zonnecultus aanhouden, de 'Inca' (koning) is immers een rechtstreekse afstammeling van de zonnegod Inti.

Het rijk werd verdeeld in provincies met aan het hoofd een gouverneur die meteen aan de Inca rekenschap moest afleggen (heel strikt centraal gezag). Een van de grootste verwezelijkingen van de Inca's was de aanleg van terrassen voor de landbouw, wat de landbouwoppervlakte enorm deed toenemen. Er werden tempels, paleizen en steden gebouwd. Cuzco was de belangrijkste stad.

Wist je dat de originele stadskern van Cuzco ook in het echt de vorm van een poema heeft?

OPDRACHT Maak een digitale reis naar de woonplaats van Tepulpai en zijn vriendinnetje Naïra. Surf naar Google Earth en zoom in op Peru. Zak af naar Cuzco, de plek waarnaar Tepulpai en Naïra koers zetten om de totem van hun gemeenschap terug te halen.

Hoe ziet de stad er nu uit? Herken je bepaalde gebouwen uit de film? Machu Picchu is ook een interessante plek om digitaal te bezoeken. Omdat de Spaanse veroveraars de stad nooit vonden, bleef de inheemse cultuur er erg goed bewaard.

Op bezoek bij de Inca's

De titel van de film verwijst naar de godin van de vruchtbaarheid "Pachamama". Ze werd door de Inca's in het Andesgebergte aanbeden omwille van haar kracht over de bergen en over de gewassen. Voor ons staat zij bekend als 'moeder aarde'. Pachamama waakt over het leven op aarde. Zij zorgt samen met andere natuurgoden voor een blijvende harmonie tussen aarde, maan en zon. Wanneer de mensen haar dreigen te vergeten, doet ze de grond daveren om hen eraan te herinneren dat ze zorg moeten dragen voor haar gronden en vruchten.

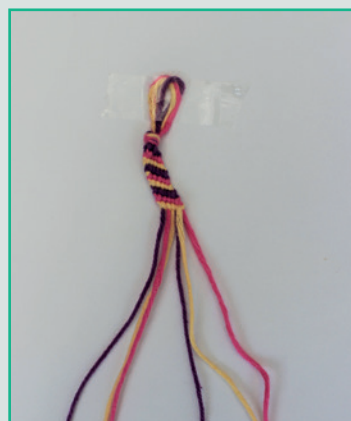
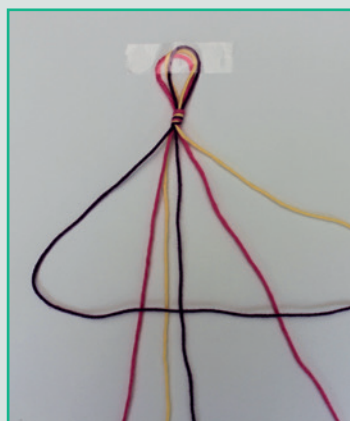
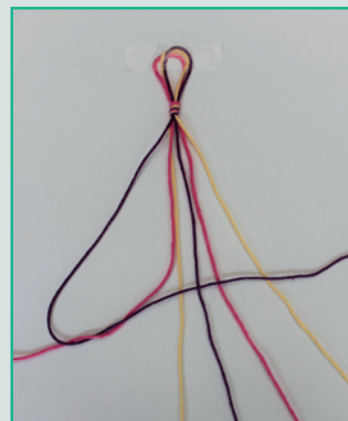

Bezoek het **Museum Kunst & Geschiedenis** in Brussel waar je de wereld van Tepulpai en de eeuwenoude beschaving van de Inca in het echt ontdekt. Maak er kennis met de Peruaanse mummie Rascar Capac, beeldjes zoals het beeldje van Pachamama en verenmantels en hoofdtoeien in oogverblindende kleuren.

Vlieg net zoals de condor van Tepulpai van Noord- naar Zuid-Amerika. Je leert er heel wat exotische dieren kennen. Bizons! Lama's! Jaguars! En ja, ouders zijn toegelaten op deze gezinszoektocht doorheen de museumzalen.

Zin in meer? Boek een rondleiding of workshop Amerika in het museum:
reservation@kmgk.be / 02 741 73 03 en houd de website van het museum in de gaten:
www.kmgk-mrah.be.

Maak zelf een vriendschapsbandje

De Peruanen staan bekend voor hun kleurrijke kledij, net als in de film. Tijdens de Inca periode had elk dorp stoffen met eigen motieven en kleurencombinaties. Zo kon je zien van welk dorp iemand kwam, wat zijn of haar beroep was, of die getrouwd was, enz. Een soort identiteitskaart dus! Stel je eigen ID vriendschapsbandje samen.

Benodigdheden

- 3 kleuren garen
- Wasknijper of plakband

Aan de slag

Stap 1 Kies drie kleuren garen en knip van iedere kleur ongeveer 180 cm.

Stap 2 Hou de touwtjes bij elkaar en vouw ze in de helft. Maak een lus om je vinger.

Stap 3 Zorg dat beide uiteinden even lang zijn en leg er een knoop in. Je hebt nu dus zes touwtjes van elk 90 cm, van elke kleur twee.

Stap 4 Plak de lus aan de bovenkant vast aan je werkoppervlak. Dit kan met plakband of met een wasknijper aan een klipbord. Sorteert de kleuren. Aan de linkerkant heb je drie verschillende kleuren en aan de rechterkant de kleuren in dezelfde richting. In ons geval is de volgorde dan: paars, roze, geel, paars, roze, geel. De kleuren van Pachamama. (zie foto 2)

Stap 5 Begin aan de linkerkant. Je neemt de paarse draad en maakt hiermee telkens tweemaal een knoop (zie foto 3) in de draden die er rechts naast liggen. Tip om te knopen: hou de paarse draad in de vorm van een 4 (zie foto 4). Eenmaal gebeurd, is de paarse draad helemaal aan de rechterkant.

Stap 6 Nu is de roze draad aan de linkerkant de eerst draad. Herhaal het proces van knoopjes maken met de roze draad. Zo ga je telkens elk draadje af tot je vriendschapsbandje de lengte heeft die je leuk vindt. (zie foto 5)

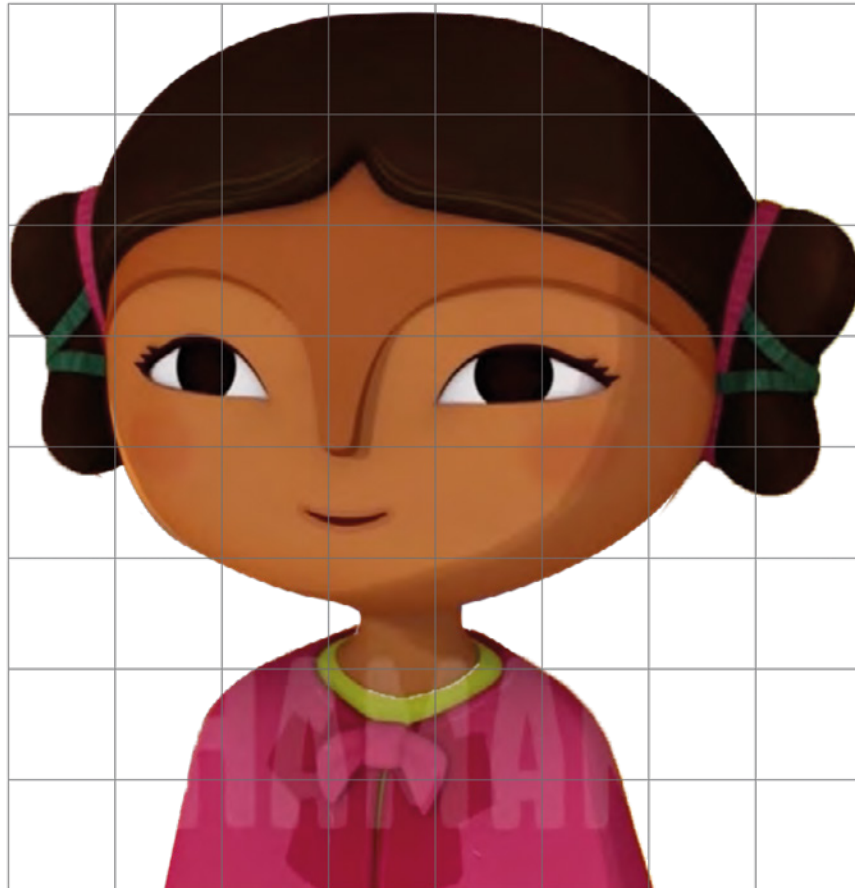
Stap 7 Ben je tevreden met de lengte? Werk het vriendschapsbandje af door 2 groepjes van de telkens 3 draden te maken, maak een knoopje en vlecht vervolgens elk groepje draad. Als je merkt dat het armbandje lang genoeg is om rond (zie foto 6) je pols te doen, stop je met vlechten en maak je opnieuw een knoopje langs elke kant. En voilà, tijd om te pronken.

Pixelart

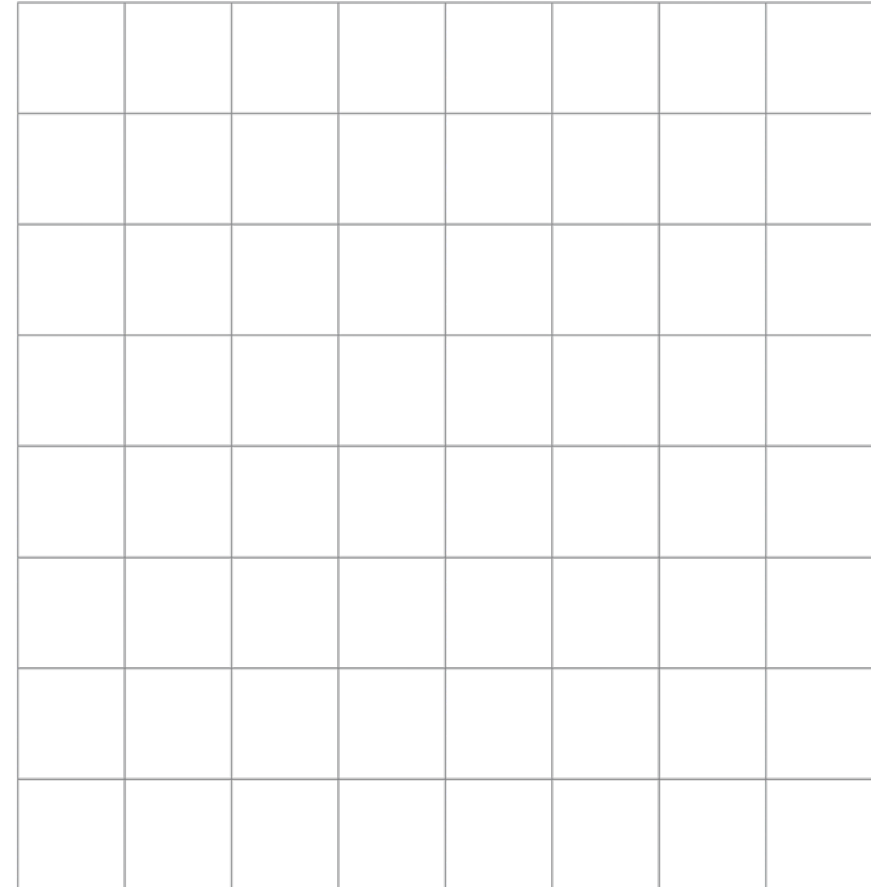
Om gemakkelijk een kunstwerk te kopiëren, gebruiken schilders vaak een oude techniek, door te tekenen per vierkantjes.

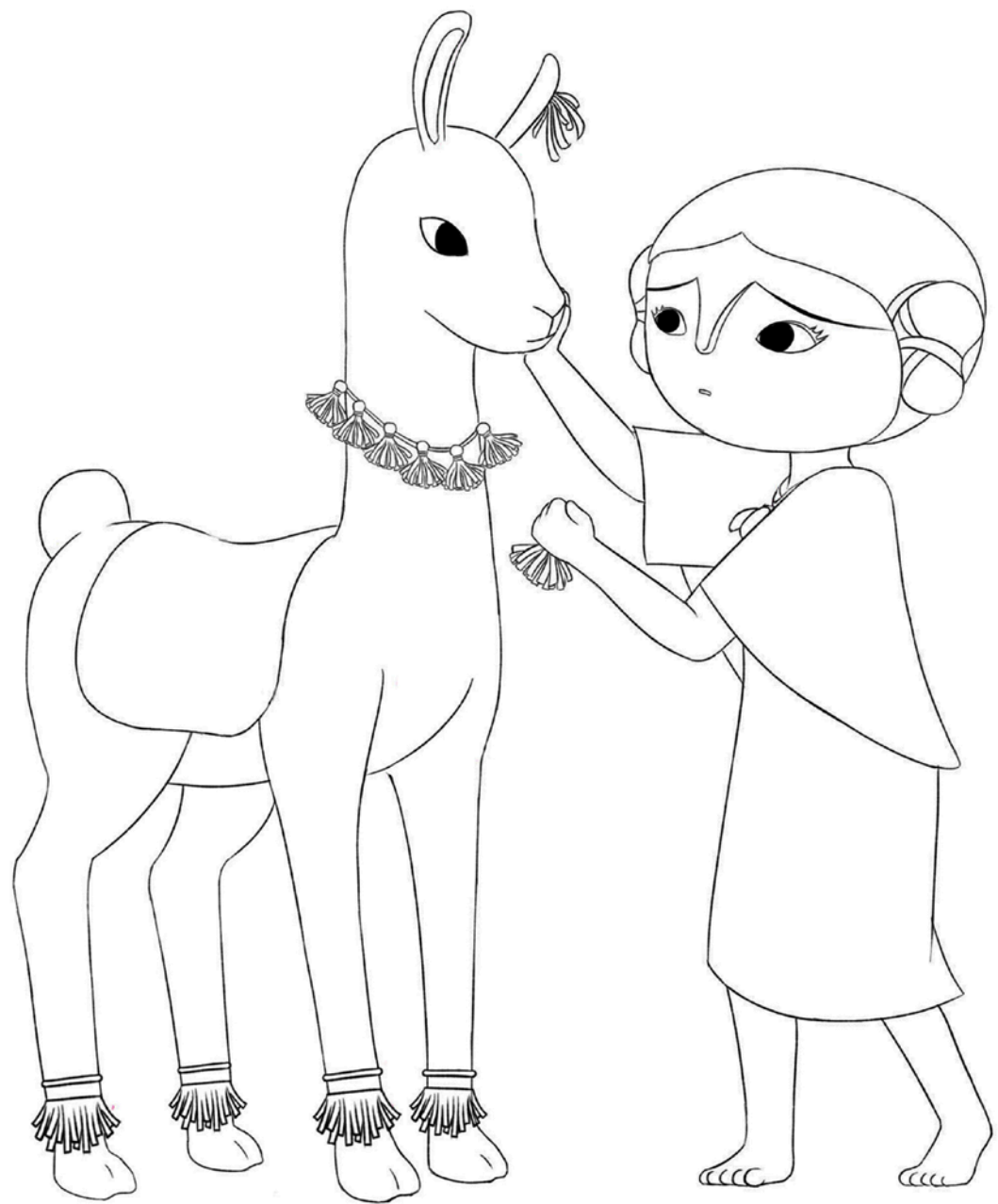

Wist je dat de grote schilderen een atelier hadden waarin zijn leerlingen de schilderwerken van hun meester kopieerden om te oefenen? Deze kopieën werden vervolgens verkocht met de naam van de grote kunstenaars erop.

Herteken Naira met de hulp van onderstaand rooster. Je hoeft enkel na te tekenen wat in de vierkantjes staat.

Koken met Chef Sara

De Peruaanse Chef Sara Carrillo deelt speciaal voor dit doe-boekje het recept voor een lekkere maïssoep, met één van de meest gebruikte ingrediënten uit Peru. Chef Sara ken je misschien nog van haar deelname aan Mijn Pop-uprestaurant. Nu heeft ze een eigen catering-bedrijf *Aromas de los Andes*.

Ingrediënten

- 500 g maïs
- 200 g zachtkokende aardappelen of zoete aardappelen
- 2 ajuinen (100gr)
- 2 teentjes look
- 1 liter water
- 1 kippenbouillonblokje
- 200 ml volle melk
- 50 ml room
- 60 ml zonnebloemolie of boter
- ½ tl peper
- 1 tl zout
- 1 tl paprikapoeder
- peterselie
- geroosterde broodkorstjes

Enkele tips om het nog lekkerder te maken

1. In plaats van het paprikapoeder kan je ook chilipoeder gebruiken of een verse chilipeper (die je al in stap 3 toevoegt) om het iets pittiger te maken.
2. Met zelfgemaakte bouillon in plaats van een bouillonblokje is het nog lekkerder.
3. Als je echt fijne romige soep wil, dan kan je deze ook in een blender mixen of na het mixen door een zeef doen.

Aan de slag

1. Pel en snipper de uien en de knoflook. Schil de aardappelen en snij ze in blokjes. Hou een zakdoekje klaar voor de traantjes.
2. Verwarm de olie in een ruime pot. Doe dit wel samen met mama of papa.
3. Fruit de ui en de knoflook tot deze glazig zijn. De ui en look moeten een beetje verliefd worden.
4. Voeg peper, zout en paprikapoeder toe. (Zie tip 1)
5. Voeg ook de maïs (hou een beetje apart voor de decoratie) en de aardappelen toe en stook deze 10' aan. Geniet van de lekkere maïsgeur.
6. Doe er het water en het bouillonblokje bij en breng aan de kook. (Zie tip 2)
7. Laat 20' zachtjes prutellen. Nu heb je even tijd om te helpen met de afwas en om de tafel te zetten.
8. Doe er de melk bij en mix de soep goed fijn. (Zie tip 3)
9. Verdeel de soep over de borden en giet er een scheutje room bij. Garneer met gesnipperde peterselie, de broodkorstje of nachos natuur en enkele maïskorrels.

Buen provecho

Op ontdekkingstocht

De mens heeft altijd al een veroveringsdrang gehad. Kijk maar naar de vele oorlogen. Zo trokken ook de Spanjaarden er in de 15de eeuw op uit, op zoek naar nieuwe oorden die ze zichzelf konden toe-eigenen.

Het sprak tot de verbeelding om als eerste je vlag ergens te planten. Dat leidde ertoe dat de wereld steeds beter in kaart gebracht werd.

Onder leiding van Francisco Pizarro trok een Spaans leger per schip en te paard doorheen het Andesgebergte. Ze hadden een speciale interesse in het gebied vanwege het goud dat ze er aantroffen. Ze hadden last van de zogenaamde „goudkoorts“.

Met buskruit bliezen de Spanjaarden volledige gebieden op in de hoop het goud snel en efficiënt te kunnen opgraven. Het ging er vijandig aan toe. Zonder rekening te houden met stammen die er al eeuwen woonden, verwoestten de ontdekkingsreizigers grote stukken land. Veel Inca's overleefden dit niet. Spanje was daarna tot in 1821 de baas in Peru.

Mais, quinoa, aardappelen waren de drie belangrijkste gewassen in die tijd van de Inca's. De Spanjaarden brachten veel van het voedsel dat ze vonden tijdens hun veroveringstochten naar Europa. Ook aardappelen arriveerden dus pas in België in de 16de eeuw! Daarmee hebben we ons nationale gerecht - frietjes - te danken aan de Inca's en de Spaanse conquistadores ...

Surf eens naar *That blooming feeling* en waag je aan een gratis game waarin je zelf als waterdruppel doorheen de spelwereld navigeert. Je kan de grond er bevruchten door jezelf open te laten spatten. Zo creëer je prachtige groene landschappen.

Peruaanse muziek

De precolumbiaanse muziek die je hoort in de film, noemen we ook wel een soundtrack. Die draagt enorm bij tot de magische sfeer van de film. Het duurde maar liefst twee jaar om de soundtrack te creëren.

De componist, de persoon die deze muziek maakt, gebruikte steeds natuurlijke materialen om de geluiden te ontwikkelen, net zoals de Inca's hun muziekinstrumenten destijds vervaardigden. Panfluiten gemaakt met de veren van een condor, lemen fluit-vazen die dateren uit de tijd van de Inca's, ... noem maar op.

Beluister de soundtrack van de film op Spotify: bit.ly/pachamamasoundtrack. Welke instrumenten hoor je? Beluister vervolgens ook de soundtrack van de conquistadores. Hoor je een duidelijk verschil in aanpak tussen beide muziekstukken? Waarin schuilt het verschil? Welke instrumenten herken je bij de aankomst van de Spanjaarden?

Bij de komst van de Spaanse conquistadores slaat de sfeer van de film om. Dit vroeg ook om een nieuw geluid in de soundtrack! De componist voegde Spaanse instrumenten uit de renaissance toe aan zijn arsenaal: ook koperblazers en snaarinstrumenten zijn vanaf nu van de partij.

Wist je dat het gefluit van de vogels in de film eigenlijk afkomstig is van muziekinstrumenten? De componist en sound designer gebruikten zogenaamde 'fluit-vazen', volledig vervaardigd uit klei. Sommige van deze instrumenten zijn meer dan 2000 jaar oud!

Maak je eigen instrumenten

De Inca's maakten hun instrumenten zelf met materialen die ze vonden in de natuur. Zo zongen ze voor Pachamama, met de natuurlijke producten die de godin hen aanbood. Ga ook aan de slag en maak je eigen muziekinstrumenten met het materiaal dat je ter beschikking hebt!

Via de **app Jungle Jam** (iOS) kun je je eigen liedjes componeren met allerlei verschillende dierengeluiden. Welke dieren maken volgens jou de mooiste klanken?

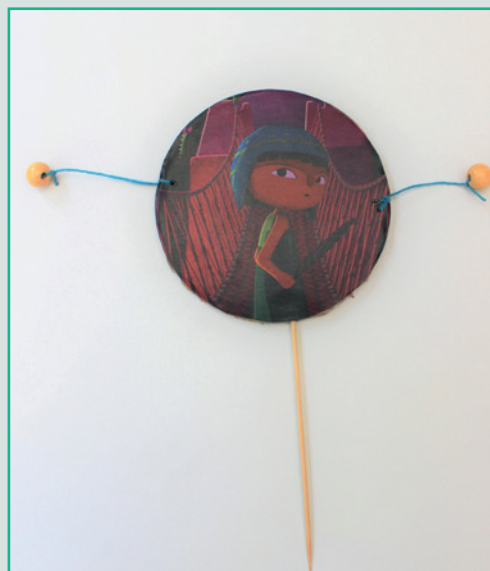

Potje trommelen

Je kan snel en makkelijk deze trommel zelf maken. Je knipt 1 cirkel uit en plakt deze op een stuk karton. Knip vervolgens deze vorm uit. Plak dan de tweede cirkel op deze vorm. Maak gaatjes met een satéstok en bevestig draadjes in deze gaatjes. Dan heb je je kralen nodig. Met een grote naald kan je je draad door de kralen rijgen. Maak een knoopje rond de kralen. Nu moet je enkel nog de satéstok lijmen in de kartonnen cirkel.

Benodigheden

- Karton
- Draad
- 2 kralen
- Vaste en lopende lijm
- Grote naald
- Satéstok
- Tekening voor op de cirkels. Tip: creeër je eigen tekening of download de afbeeldingen van de film op bit.ly/pachamamatrommel.

Meer van hetzelfde?

Ga naar onze Pinterest pagina waar je tal van leuke voorbeelden vindt om instrumenten te knutselen. Wat denk je van een panfluit uit kartonnen rietjes? Ontdek het op: pinterest.com/jefindeklas/pachamama.

“Somos la nueva Tierra”

Zing mee met het *Pachamama*-lied. Schrijf op wat je denkt dat elke vers wilt zeggen.

Strofe 1

Soy el arbol .....

Soy la piedra .....

Soy todos y no soy .....

Strofe 2

Soy el niño .....

Y el cactus .....

Todos somos uno .....

Refrein

Pachamama, perdona .....

Madre tierra, al hombre .....

Somos la nueva tierra .....

Pachamama, perdona .....

Madre tierra, al hombre .....

Somos la nueva tierra .....

Somos la nueva tierra.....

Strofe 3

Sembrando .....

semillas de luz .....

En los corazones .....

Strofe 4

Las raíces .....

En la tierra .....

Las ramas .....

Al cielo .....

Strofe 5

Agradezco, Madre tierra .....

Todos mis ancestros .....

La luna y las estrellas .....

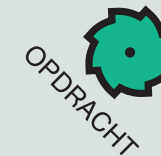
Todo el universo .....

Oplissing achteraan.

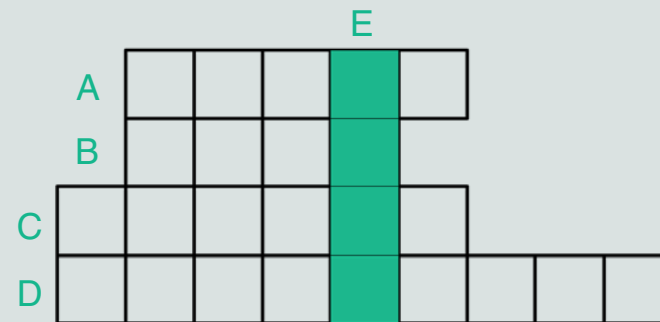
Woordzoeker

Hoeveel woorden kan jij terugvinden?

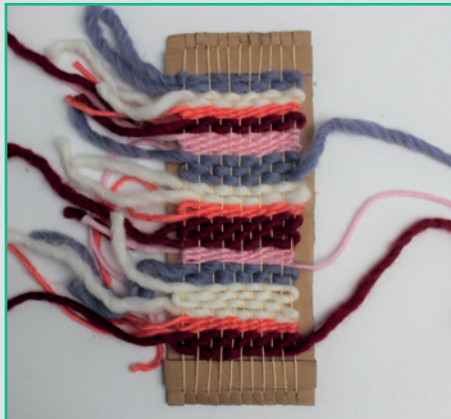
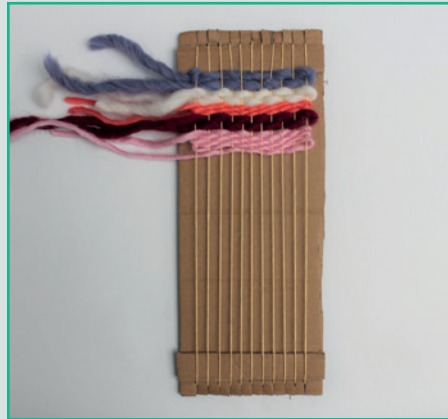

E	I	M	B	B	Z	Y	Z	B	H
D	A	E	Z	W	Y	X	K	D	I
W	P	T	T	F	H	L	Y	S	I
B	L	O	Y	L	L	Z	P	N	L
E	U	T	O	G	N	F	R	N	E
U	P	X	L	U	O	B	W	P	E
R	E	F	F	O	Y	D	Q	P	U
S	T	A	M	N	Y	Y	E	M	T
A	K	X	C	F	S	K	I	N	I
C	Y	X	Z	C	O	N	D	O	R

TOTEM
GODEN
RITUEEL
CONDOR
TEPULPAI
STAM

- A) Achternaam van de regisseur
- B) Voornaam van de regisseur
- C) Geen lama maar een ...
- D) Titel van de film
- E) Wat krijg je dan? Tip: het is de naam van de gemeenschap in de film. Deze beschaving had 500 jaar geleden een rijk in Zuid-Amerika, in de 15de en 16de eeuw. De hoofdstad van dit rijk was Cuzco.

Weef erop los!

Benodigheden

- Verschillende kleuren dik garen
- 1 stuk karton (ongeveer 17 cm op 23 cm)
- 2 stukken karton (ongeveer 17 cm op 2,5 cm)
- Schaar
- Meetlat
- Potlood
- Lijm

Aan de slag

Stap 1

Trek een lijn in de breedte aan de boven- en onderkant op een afstand van 1,5 cm van de kant. Plak de 2 repen karton onder de lijnen. Zet vervolgens 11 streepjes om de 1 cm aan de boven- en onderkant van het karton. Breng een inkeping aan in de streepjes met een schaar.

Stap 2

Wij kiezen voor een geel basistouw om de garen rond te weven. Breng een touw aan rond elk streepje. Laat aan de achterkant ongeveer 7 cm touw over. Je kan met plakband het touw aan de achterkant vastmaken.

Stap 3

En nu weven maar! Het weven wijst zichzelf uit. Je moet er enkel rekening mee houden dat je geen twee opeenvolgende rijen kan hebben met dezelfde weefwijze.

Stap 4

Eenmaal klaar, kan je voorzichtig zowel de plakband aan de achterkant en het weefgetouw van het karton weghalen. Maak de losse draden onderaan en bovenaan vast aan elkaar, aan de hand van een dubbele knoop in een aantal groepjes.

Stap 5

De losse draden aan de zijkant van het weefgetouw kan je aan de achterkant ofwel vastplakken met plakband, ofwel inweven in de andere draden. Doe hetzelfde met de draden onder- en bovenaan.

Stap 6

Je weefgetouw is klaar. Je kan een tak gebruiken om het op te hangen. Die kan je bevestigen aan het weefgetouw door extra garen rond de tak te weven.

Ontdek het échte Peru

Wil je authentiek reizen en het échte Peru ontdekken, maar tegelijk ook niks missen en genieten van de voordelen van georganiseerd reizen? Dan biedt Viajar Contigo de middenweg die je zoekt.

Viajar Contigo biedt voor iedereen, op elk moment van het jaar zowel privé als kleine groepsreizen aan, die je volledig naar eigen wens kan samenstellen.

Reis naar de mooiste bestemming van Latijns-Amerika, het land van de Inca's en andere precolumbiaanse beschavingen, deel het grote culturele erfgoed van het Peruaanse volk en geniet van het rijke culinaire aanbod van Peru. Peru verwelkomt jou om door jou ontdekt te worden. Kijk voor meer informatie op www.viajar-contigo.com.

Oplossingen

“Somos la nueva Tierra”

Strofe 1

Soy el arbol = Ik ben een boom
 Soy la piedra = Ik ben de steen
 Soy todos y no soy = Ik ben alles en niets

Strofe 2

Soy el niño = Ik ben het kind
 Y el cactus = En de cactus
 Todos somos uno = Wij zijn allen één

Refrein

Pachamama, perdona = Pachamama, vergeef
 Madre tierra, al hombre = Moeder aarde, vergeef de mens
 Somos la nueva tierra = Wij zijn de nieuwe aarde
 Pachamama, perdona = Pachamama, vergeef
 Madre tierra, al hombre = Moeder aarde, vergeef de mens
 Somos la nueva tierra = Wij zijn de nieuwe aarde
 Somos la nueva tierra = Wij zijn de nieuwe aarde

				E					
A	A	N	T	I	N				
B	J	U	A	N					
C	A	L	P	A	C	A			
D	P	A	C	H	A	M	A	M	A

Strofe 3

Sembrando = Wij zaaien
 semillas de luz = zaden van licht
 En los corazones = In de harten

Strofe 4

Las raíces = De wortels
 En la tierra = En de aarde
 Las ramas = De takken
 Al cielo = Naar de hemel

Strofe 5

Agradezco, Madre tierra = Ik dank je, Moeder aarde
 Todos mis ancestros = Voor al mijn voorouders
 La luna y las estrellas = Voor de maan en de sterren
 Todo el universo = Voor het hele universum

E	M	B	B	Z	Y	Z	B	H
D	A	E	Z	W	Y	X	K	D
W	P	T	T	F	H	L	Y	S
B	L	O	Y	L	L	Z	P	N
E	U	T	O	G	N	F	R	N
U	P	X	L	U	O	B	W	P
R	E	F	F	O	Y	D	Q	P
S	T	A	M	N	Y	Y	E	M
A	K	X	C	F	S	K	I	N
C	Y	X	Z	C	O	N	D	O

